

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 novembre 2004

PROPOSITION DE LOI**instaurant un régime pour les collaborateurs
de la justice****AMENDEMENTS**N° 1 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME
Taelman**Art. 1er**Remplacer cet article par la disposition suivante:***«Art. 1er — La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution, à l'exception des articles 3, 4 et 23 et de la seconde phrase des §§ 2 et 3 des articles 5, 12 et 17, qui règlent une matière visée à l'article 78 de la Constitution.»***JUSTIFICATION**

Dans son avis, le Conseil d'État précise que la proposition de loi examinée relève pour l'essentiel de l'«organisation judiciaire» au sens de l'article 77, alinéa 1er, 9°, de la Constitution, dans la mesure où elles règlent les attributions et prérogatives des membres du ministère public, des juges d'instruction et des juridictions d'instruction ou de jugement. Seules les dispositions dépourvues d'incidence sur les attribu-

Documents précédents:

Doc 51 **0399/ (2003/2004)** :

001 : Proposition de loi de Mme Taelman et MM. Borginon et Marinower.

002 : Avis du Conseil d'État.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 november 2004

WETSVOORSTEL**betreffende de invoering van een regeling
voor medewerkers met het gerecht****AMENDEMENTEN**Nr. 1 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER
EN MEVROUW Taelman**

Art. 1

Dit artikel vervangen als volgt:*«Art. 1 — Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet met uitzondering van de artikelen 3, 4, 23 en van de tweede zin van de paragrafen 2 en 3 van de artikelen 5, 12 en 17 welke een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.»».***VERANTWOORDING**

De Raad van State stelt in haar advies dat het onderzochte wetsvoorstel hoofdzakelijk onder het begrip «rechterlijke organisatie» valt als bedoeld in artikel 77, eerste lid, 9° van de Grondwet in zoverre ze de bevoegdheden en prerogatieven regelen van de leden van het openbaar ministerie, van de onderzoeksrechters en van de onderzoeks- of vonnisgerechten. De wetgevingsprocedure zoals omschreven in het artikel 78 van

Voorgaande documenten:

Doc 51 **0399/ (2003/2004)** :

001 : Wetsvoorstel van Mevrouw Taelman en de heren Borginon en Marinower.

002 : Advies van de Raad van State.

tions et prérogatives précitées peuvent donc être soumises à la procédure législative organisée par l'article 78 de cette même Constitution.

Concrètement, le Conseil d'État argue que seuls les articles 3, 4 et 23, ainsi que la seconde phrase des §§ 2 et 3 des articles 5, 12 et 17 de la proposition de loi relèvent de la procédure prévue à l'article 78 de la Constitution.

N° 2 DE MM. BORGINON ET MARINOWER ET MME TAE LMAN

Art. 2

À l'alinéa 1er, remplacer les mots «l'auteur présumé» par les mots «la personne suspectée».

JUSTIFICATION

Ainsi que le fait observer le Conseil d'État, il n'y a pas d'auteur présumé d'une infraction. En vertu de l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, la seule présomption existante étant une «présomption» d'innocence. Mieux vaut dès lors remplacer les mots «l'auteur présumé» par les mots «la personne suspectée».

N° 3 DE MM. BORGINON ET MARINOWER ET MME TAE LMAN

Art. 2

À l'alinéa 1er du texte français, remplacer les mots «dont elle est inculpée» par les mots «dont elle est suspectée».

JUSTIFICATION

Le Conseil d'État fait observer dans son avis que le texte néerlandais de l'article 61bis du Code d'instruction criminelle recourt aux termes «*de in verdenkingstelling*», pour «l'inculpation», et «*de in verdenkinggestelde*», pour «l'inculpé», et estime dès lors que si l'intention n'est pas de limiter aux seuls inculpés la faculté de témoigner, en tant que collaborateur de la justice, contre promesse d'extinction de l'action publique, il serait préférable d'écrire «dont elle est suspectée» plutôt que «dont elle est inculpée».

diezelfde Grondwet kan dus alleen maar gevolgd worden voor zover de bepalingen geen weerslag hebben op die hoger beschreven bevoegdheden en prerogatieven.

Concreet voert de Raad van State aan dat alleen de artikelen 3, 4 en 23, alsook de tweede zin van de §§ 2 en 3 van de artikelen 5, 12 en 17 van het wetsvoorstel behoren tot de procedure zoals aangevoerd in het artikel 78 van de Grondwet.

Nr. 2 VAN DE HEREN BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW TAE LMAN

Art. 2

In het eerste lid, de woorden, «de vermoedelijke dader» vervangen door de woorden «de dader die verdacht wordt».

VERANTWOORDING

Zoals de Raad van State opmerkt, bestaat de uitdrukking «vermoedelijke dader» van een strafbaar feit niet. Krachtens artikel 6 van het EVRM bestaat er in dat verband enkel een «vermoeden» van onschuld. Om die reden lijkt het dan ook beter om «vermoedelijke dader» te vervangen door de woorden «de dader die verdacht wordt van...». Trouwens verderop in de tekst is er sprake van «waarvan deze persoon wordt verdacht...».

Nr. 3 VAN DE HEREN BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW TAE LMAN

Art. 2

In het eerste lid van de Franse tekst de woorden «dont elle est inculpée» vervangen door de woorden «dont elle est suspectée».

VERANTWOORDING

De Raad van State merkt op in haar advies dat in de Nederlandse lezing van het artikel 61bis van het Wetboek van Strafvordering de term «inverdenkingstelling» gebruikt wordt voor «inculpation» en «inverdenkinggestelde» voor «inculpé». De Raad is dan ook van mening dat, indien het de bedoeling is de mogelijkheid om te getuigen als medewerker met het gerecht in ruil voor de toezegging van verval van de strafvordering niet enkel te beperken tot de inverdenkinggestelden het beter zou zijn om niet te spreken van «dont elle est inculpée», maar wel van «dont elle est suspectée».

N° 4 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman**

Art. 2

Dans l'alinéa 1er, entre les mots «procureur du Roi» et le mot «ou», insérer les mots «, après avis favorable du procureur fédéral,».

JUSTIFICATION

Le Conseil d'État souligne qu'il serait souhaitable que le dispositif de l'article 2 soit complété afin d'y traduire l'intention exprimée dans le commentaire de cet article 2, à savoir que seul un avis favorable du procureur fédéral peut autoriser le procureur du Roi à promettre l'extinction de l'action publique, puisque c'est le procureur fédéral qui doit cosigner le mémorandum.

N° 5 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman**

Art. 5

Dans le texte français du § 1er, 4°, b), remplacer les mots «des inculpés» par les mots «des suspects».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 3.

N° 6 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman**

Art. 5

Dans le texte français du § 2, remplacer les mots «est inculpé» par les mots «est suspecté».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 3.

Nr. 4 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman**

Art. 2

In het eerste lid, de woorden «na gunstig advies van de federale procureur» invoegen tussen de woorden «procureur des Konings» en het woord «of».

VERANTWOORDING

De Raad van State merkt op dat het dispositief van artikel 2 best wordt aangevuld, waarbij daarin de verwoorde bedoeling van de toelichting bij dit artikel 2 wordt opgenomen, met name dat alleen op gunstig advies van de federale procureur de procureur des Konings het verval van de strafvordering kan toezeggen, daar het de federale procureur is die het memorandum ter fine mede moet ondertekenen.

Nr. 5 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman**

Art. 5

In de Franse tekst van § 1, 4°, b) de woorden «des inculpés» vervangen door de woorden «des suspects».

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement 3.

Nr. 6 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman**

Art. 5

In de Franse tekst van § 2, de woorden «est inculpé» vervangen door de woorden «est suspecté».

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement 3.

N° 7 DE MM. BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman

Art. 7

Dans la deuxième phrase, entre le mot «pro-messe» et le mot «et», insérer les mots «sans égare aux principes de proportionnalité et de subsidiarité»

JUSTIFICATION

Le Conseil d'État fait remarquer que, pour expliquer le «mécanisme de contrôle», les développements de la proposition de loi précisent (p.14):

«Par contre, le contrôle de légitimité est confié dans la mesure du possible au pouvoir judiciaire afin de garantir les intérêts de toutes les parties concernées (...). Les juridictions de jugement (et éventuellement les juridictions d'instruction) devront en particulier apprécier si le collaborateur de la justice a droit ou non aux avantages promis, d'une part, et si les dépositions faites par le collaborateur de la justice en échange de certains avantages sont suffisamment fiables pour servir de moyens de preuve, d'autre part.

Tant le juge qui doit se prononcer sur l'affaire dans laquelle le collaborateur de la justice est poursuivi que le juge compétent dans l'affaire dans le cadre de laquelle le collaborateur de la justice a témoigné doivent répondre à la question de la validité de la promesse. La portée de l'appréciation diffère toutefois dans les deux cas. Dans le premier cas, le juge doit uniquement vérifier si les faits pour lesquels le collaborateur de la justice a obtenu un avantage pénal concernent un crime non correctionnalisable et si au moment de la promesse il existait des indications précises et sérieuses que ces déclarations concernaient un délit commis dans le cadre d'une organisation criminelle conformément à l'article 324bis du Code pénal ou un délit visé aux articles 136bis, 136ter et 136quater du Code pénal. S'il apparaît que ces conditions ne sont pas remplies, le juge annule la promesse. Il appartient dès lors à l'avocat du collaborateur de la justice de vérifier scrupuleusement lors de la conclusion de l'accord avec le ministère public si les conditions en question de proportionnalité et de subsidiarité sont réellement remplies. Le fait que les conditions de proportionnalité et de subsidiarité ne soient pas remplies ne peut donc pas être opposé au collaborateur de la justice étant donné que cela concerne une appréciation relativement subjective pour laquelle la responsabilité exclusive doit dès lors revenir au ministère public. Dans le deuxième cas par contre, le juge examine également la proportionnalité et la subsidiarité de la promesse faite. Dès qu'il estime qu'une des conditions n'est pas remplie, il doit exclure le témoignage du collaborateur de la justice comme moyen de preuve.»

Le Conseil d'État note que si le commentaire des articles 7,9 et 15 renvoie à cette explication, ces divergences importantes n'apparaissent pas vraiment dans le dispositif des articles en

Nr. 7 VAN DE HEREN BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman

Art. 7

De woorden «zonder inachtneming van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit» invoegen tussen het woord «toezegging» en het woord «en» .

VERANTWOORDING

De Raad van State doet opmerken dat ter verduidelijking van het zogenaamde controlemechanisme in de toelichting van het wetsvoorstel het volgende staat (p.14):

«Daarentegen wordt de wettigheidscontrole voor zover als mogelijk aan de rechterlijke macht toevertrouwd, teneinde de belangen van alle betrokken partijen (...) te vrijwaren. In het bijzonder zullen de vonnisgerechten (en gebeurlijk de onderzoeksgerechten) moeten beoordelen of de medewerker met het gerecht al dan niet recht heeft op de toegezegde voordelen, enerzijds, en of de in ruil voor bepaalde voordelen door de medewerker met het gerecht afgelegde verklaringen voldoende betrouwbaar zijn om als bewijsmiddel te dienen, anderzijds.

De vraag naar de rechtsgeldigheid van de toezegging dient te worden beantwoord door zowel de rechter die zich moet uitspreken over de zaak waarin de medewerker met het gerecht wordt vervolgd, als de bevoegde rechter in de zaak waarover de medewerker met het gerecht getuigenverklaringen heeft afgelegd. De draagwijdte van de beoordeling verschilt nochtans in beide gevallen. In het eerste geval dient de rechter slechts na te gaan of de feiten met betrekking tot dewelke aan de medewerker met het gerecht een strafrechtelijk voordeel werd verleend, geen niet-correctionaliseerbare misdaad betreffen, en of er ten tijde van de toezegging precieze en ernstige aanwijzingen waren dat zijn verklaringen een misdrijf betroffen, gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals omschreven in artikel 324bis van het Strafwetboek, of een misdrijf zoals bedoeld in de artikelen 136bis, 136ter en 136quater van het Strafwetboek. Blijken deze voorwaarden niet voldaan, dan verklaart de rechter de toezegging nietig. Het is dan ook aan de advocaat van de medewerker met het gerecht om er, bij het sluiten van de overeenkomst met het openbaar ministerie, nauwlettend op toe te zien of de voorwaarden van proportionaliteit en subsidiariteit in kwestie wel zijn voldaan. Het niet voldaan zijn van de voorwaarden van proportionaliteit en subsidiariteit kan dus niet worden tegengeworpen aan de medewerker met het gerecht, gezien dit een vrij subjectieve afweging betreft, waardoor de uitsluitende verantwoordelijkheid bijgevolg dient gelegd te worden bij het openbaar ministerie. In het tweede geval daarentegen, toetst de rechter ook de proportionaliteit en de subsidiariteit van de gedane toezegging. Van zodra hij meent dat één van de voorwaarden niet is voldaan, dient hij de getuigenverklaring van de medewerker met het gerecht uit te sluiten als bewijsmiddel.»

De Raad van State merkt op dat wel naar die uitleg wordt verwezen in de commentaar bij de artikelen 7,9 en 15, maar dat die belangrijke verschilpunten niet echt tot uiting komen in het

question. Ainsi, les articles 7,9 et 15 ne précisent nulle part qu'il y a lieu d'apprécier la validité de la promesse indépendamment des principes de proportionnalité et de subsidiarité.

N° 8 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman**

Art. 9

Entre le mot «promesse» et le mot «et», insérer les mots «, sans tenir compte des principes de proportionnalité et de subsidiarité.».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 7.

N° 9 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME Taelman**

Art. 9

Apporter les modifications suivantes:

A. **supprimer les mots** «en application de l'article 8»;

B. **compléter l'article comme suit:** «*sous réserve de l'application de l'article 235bis, § 5, du Code d'instruction criminelle.*».

JUSTIFICATION

Comme il ressort du commentaire de l'article 9 de la proposition de loi, cette disposition ne s'applique pas seulement lorsque la juridiction de jugement est saisie d'une affaire «en application de l'article 8», comme il est indiqué dans le dispositif. Le membre de phrase en question est donc par trop limitatif et doit être supprimé.

En outre, il y a lieu, comme le préconise le Conseil d'État, d'émettre expressément une réserve pour l'application de l'article 235bis, § 5, du Code d'instruction criminelle, comme déjà indiqué d'ailleurs dans le commentaire de l'article 9.

dispositif van de desbetreffende artikelen. Zo staat nergens in de artikelen 7,9 en 15 dat de geldigheid van de toezegging beoordeeld dient te worden los van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Nr. 8 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman**

Art. 9

De woorden «zonder inachtneming van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit» invoegen tussen het woord «toezegging» en «en».

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement 7.

Nr. 9 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman**

Art. 9

Dit artikel wijzigen als volgt:

A. **de woorden** «met toepassing van artikel 8,» **doen vervallen;**

B. **dit artikel aanvullen als volgt:** «*behoudens toepassing van artikel 235bis, § 5, van het Wetboek van Strafvordering.*».

VERANTWOORDING

Zoals blijkt uit de toelichting bij artikel 9 van het wetsvoorstel is deze bepaling niet alleen van toepassing wanneer bij het vonnisgerecht een zaak aanhangig gemaakt is «met toepassing van artikel 8», zoals in het dispositief staat. De betrokken zinsnede is dus te beperkend en moet geschrapt worden.

Daarenboven zou er zoals de Raad van State het formuleert, uitdrukkelijk een voorbehoud moeten worden gemaakt voor de toepassing van artikel 235bis, §5 van het Wetboek van Strafvordering, zoals trouwens reeds aangegeven is in de toelichting bij artikel 9.

N° 10 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME TAE LMAN**

Art. 12

Dans le texte français du § 1er, 4°, b), remplacer les mots «des inculpés» par les mots «des suspects».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 3.

N° 11 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME TAE LMAN**

Art. 15

Entre le mot «promesse» et le mot «et», insérer les mots «, sans tenir compte des principes de proportionnalité et de subsidiarité,».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 7.

N° 12 DE MM. **BORGINON ET MARINOWER ET MME TAE LMAN**

Art. 17

Dans le texte français du § 1er, 4°, b), remplacer les mots «des inculpés» par les mots «des suspects».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 3.

Nr. 10 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW TAE LMAN**

Art. 12

In de Franse tekst van § 1, 4°, b) de woorden «des inculpés» vervangen door de woorden «des suspects».

VERANTWOORDING

Zie verantwoording bij amendement 3.

Nr. 11 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW TAE LMAN**

Art. 15

In het eerste lid, de woorden «zonder inachtneming van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit» invoegen tussen de woorden «toezegging» en «en».

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement 7.

Nr. 12 VAN DE HEREN **BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW TAE LMAN**

Art. 17

In de Franse tekst van § 1, 4°, b) de woorden «des inculpés» vervangen door de woorden «des suspects».

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement 3.

N° 13 DE MME Taelman et MM. BORGINON et MARINOWER

Article 22bis (nouveau)

Insérer un article 22bis, libellé comme suit:

«Article 22bis. — L'article 108, § 4, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle ne s'applique pas lorsque les faits faisant l'objet du témoignage sont mentionnés dans le mémorandum écrit défini dans la loi du ... instaurant un régime pour les collaborateurs de la justice».

JUSTIFICATION

L'article 108, § 4, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle est rédigé comme suit: «Les mesures de protection octroyées à un témoin menacé sont en tout cas retirées lorsqu'il est formellement inculpé ou poursuivi par le ministère public pour les faits sur lesquels il fait témoignage.». Cette disposition risque d'empêcher la protection de témoins inculpés ou de témoins poursuivis pour des faits qu'ils dénoncent eux-mêmes. Il nous semble dès lors plus judicieux de prévoir, dans le cadre de la proposition de loi à l'examen, une exception à cet article 108, § 4, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle.

Nr. 13 VAN DE HEREN BORGINON EN MARINOWER EN MEVROUW Taelman

Art. 22bis (nieuw)

Een artikel 22bis invoegen, luidende:

«Art. 22bis. — Artikel 108, § 4, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering is niet van toepassing wanneer de feiten die het voorwerp uitmaken van de getuigenis vermeld staan in het schriftelijk memorandum zoals omschreven in de wet van ... betreffende de invoering van een regeling voor medewerkers met het gerecht.».

VERANTWOORDING

Artikel 108, § 4, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering bepaalt het volgende: «De aan een bedreigde getuige toegekende beschermingsmaatregelen worden in elk geval ingetrokken wanneer deze formeel in verdenking gesteld wordt of vervolgd wordt door het openbaar ministerie voor de feiten die het voorwerp uitmaken van zijn getuigenis.». Deze bepaling zou dus de bescherming kunnen beletten van in verdenking gestelde getuigen of getuigen die vervolgd worden voor feiten die ze overigens zelf aangeven. Daarom lijkt het dan ook beter om in het kader van dit wetsvoorstel een uitzondering op dit artikel 108, § 4, tweede lid WSV te voorzien.

Alfons BORGINON (VLD)
Claude MARINOWER (VLD)
Martine Taelman (VLD)